

CVRČAK

*LIST UČENIKA OSNOVNE ŠKOLE
"DR. A. MOHORVIČIĆ", MATULJI
VELJAČA 2024.*

**Proslava obljetnice
škole
intervju
učenički radovi
...**

Područna škola Rukavac

Područna škola Jušići

List učenika Osnovne škole „Dr. Andrija Mohorovičić“
Godina 2024., broj 55.
Izdavač: OŠ „Dr. Andrija Mohorovičić“
Šetalište Drage Gervaisa 2, tel. 051/ 274-120
Glavna urednica: Andrea Drozdek
Lektura: Lovorka Benvin, prof.
Likovni urednik: Vjekoslav Kiš, knjižničar
Suradnici: učenici i učitelji škole
Tisak: Impres d. o. o. Matulji
Naklada: 20 primjeraka
Fotografije naslovnice: foto Luigi

UVODNIK

Dragi čitatelji,
s veseljem vas pozivamo na uživanje u narednim stranicama. Obzirom da je naša škola u ovoj školskoj godini obilježila veliku obljetnicu, kroz čitav ovaj broj protežu se stare fotografije tako da možete vidjeti kroz kakve je promjene naša škola prošla kroz sve ove godine.

Pišemo i o aktualnostima iz života škole, brojni učenici su priložili svoje literarne i likovne radove (nažalost, nisu stali svi u ovaj broj), imamo prilično zanimljiv intervju o neobičnom hobiju našeg učenika, tekst o zvončarima koji bi prošao i u nekom ozbiljnijem časopisu...

Uživajte u čitanju!

Uredništvo lista

EKIPA "BALTAZAR" OSVOJILA PETO MJESTO NA DRŽAVNOM NATJECANJU MLADIH CRVENOG KRIŽA

Početak školske godine '22./'23. počelo je jedno prekrasno iskustvo i to za tadašnje "sedmaše", točnije učenike 7.b: Leonu Kruljac, Emu Gržin, Luciu Brčić, Eni Kinkela, Niku Turk i Ivana Jelenčića. Naime, učenici su se odlučili uključiti u izvannastavnu aktivnost "Crveni križ" koju u našoj školi vodi profesorica Marija Keškić. Osim teorijskog znanja o Međunarodnom pokretu Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, Hrvatskom Crvenom križu, međunarodnom humanitarnom pravu, ljudskim pravima i pravima djeteta ekipa Baltazar, kako se naša ekipa nazvala, prolazila je i obuku iz prve pomoći za koju ih je pripremala volonterka GDCK Opatija, Maša Dunatov.

Samo natjecanje odvijalo se na tri razine i to:

- gradskoj, koje je održano 3. ožujka u Opatiji na kojoj je ista ekipa osvojila prvo mjesto;
- međužupanijskoj razini koje je održano 1. travnja u Hreljinu gdje je nastupilo 10 najboljih ekipa iz

Primorsko-goranske i Istarske gdje je naša ekipa ponovno osvojila 1. mjesto;

- državnoj razini održanoj u Zagrebu, 13. svibnja 2023. godine na koju se plasiralo 10 najboljih ekipa iz Republike Hrvatske i gdje Baltazar osvaja izvrsno 5. mjesto.

Marljiva ekipa za svoj cjelogodišnji trud i izvanredan uspjeh dobila je besplatan boravak u Kampu mladih Hrvatskog Crvenog križa, od 10. do 15. srpnja u Novom Vinodolskom. Tijekom ljetnih mjeseci više puta su sudjelovali na različitim događanjima u organizaciji Crvenog križa prezentirajući vještine i znanja koja su usvojili te time jasno dali do znanja da Crveni križ nije za njih tek jedna od izvannastavnih aktivnosti koju su pohađali nego "ono nešto" što će, jednom kada odu iz naše škole, nositi zauvijek sa sobom.

Marija Keškić, vjeroučiteljica

ŽUPANIJSKO NATJECANJE U PLIVANJU

U sportskom kompleksu Bazeni Kantrida 13. studenog 2023. održalo se natjecanje u plivanju Primorsko-goranske županije. Na spomenutom su natjecanju sudjelovali učenici ukupno devet osnovnih škola, a među njima i učenici sedmih i osmih razreda Osnovne škole "Dr. Andrija Mohorovičić", uključujući i mene.

Toga smo dana pohađali svega prva dva sata nastave kako bismo došli na vrijeme u bazenski kompleks i kako bi se dobro razgibali i ugrijali. Svi smo imali veliku želju da ostvarimo dobar rezultat i tako potvrdimo da drugo mjesto odnosno srebrno odličje naše Škole na prošlogodišnjem natjecanju nije bila slučajnost. Iako natjecanje nije pratilo puno gledatelja i navijača, atmosfera je bila nabijena adrenalinom, a ja jako uzbuđen. Nakon što su suci zauzeli svoje položaje, natjecanje je službeno započelo i to u kraul plivačkoj tehnici. Kako sam ja bio prijavljen u toj disciplini, kada je sudac prozvao moje ime, uzbuđenost u mojim grudima i glavi bila je na vrhuncu. Došao sam drugi u grupi s rezultatom od 31 sekundu i 60

stotinki na 50 metara, pri čemu mi je nedostajalo samo 90 stotinki da budem prvi. Razočaran i u isto vrijeme sretan pridružio sam se svojem timu. Slijedila je pauza za odmor i užinu. Čekala nas je utrka koja donosi najviše bodova i koju smo morali dobro otplovati. Mješovitu štafetu su uz mene plivali Marko, Arian i Karlo. Marko je plivao prvi u tehnici leđno, vratili smo se drugi, nakon čega sam ja skočio i dao sve od sebe te sam zadržao do kraja kruga tu poziciju. Nakon mene slijedio je Karlo koji je plivao leptir tehniku te na kraju Arian, plivač krala. Svi su dali sve od sebe i odlično odradili svoje krugove. Zadovoljni dobrim rezultatom, čekali smo da se objave službeno bodovi. Završili smo na trećem mjestu u županiji. S peharom i brončanom medaljom vratio sam se kući. Mislim da se trud isplatio i da možemo biti vrlo zadovoljni jer smo plivali protiv škola s najboljim plivačima u Hrvatskoj. Ovo ću iskustvo dugo pamtit jer sam se, osim odličnog ostvarenog rezultata, jako dobro proveo.

Karlo Celestin Kakučka, 8.a

MATULJI DOMAĆIN „ZERO WASTE“ NATJECATELJSKO-EDUKATIVNIH PROGRAMA PLAZMA SPORTSKIH IGARA MLADIH

Matulji domaćin „Zero Waste“ natjecateljsko-edukativnih programa Plazma Sportskih igara mladih

Plazma Sportske igre mladih 28. sezonu započele su sportsko-edukativnim programom „Zero Waste – Budi dio igre – Čuvajmo naš planet“ u sklopu kampanje o očuvanju okoliša, razvrstavanju otpada i recikliranju, koji se po prvi put održava u Matuljima. Kao najveća amaterska sportska manifestacija u Europi, čiji je cilj promicanje zdravih životnih navika kroz druženje i sport, Plazma Sportske igre mladih prepoznale su mogućnost za kroz svoju platformu doprinesu održivom razvoju te među djecom, mladima i zajednicama diljem Hrvatske promoviraju i rade na unaprjeđenju održivih praksi u zaštiti našeg okoliša.

„Zero Waste kampanjom započeli smo novu sezonu Igara, a kako uz promociju sporta i sportskog načina života među našim sudionicima implementiramo i pozitivan utjecaj na nove životne navike, edukaciju ćemo provoditi tijekom cijele sezone na svim našim natjecanjima na kojima će ove godine sudjelovati više od 110.000 djece i mladih.“ Istaknuo je Tihomir Gudić, izvršni direktor Plazma Sportskih igara mladih.

Zero Waste jedinstven je projekt koji mlade na kreativan način educira kroz igru i sport, a radnje koje su kroz to provedene djeca lakše i prirodnije usvajaju i prakticiraju u svakodnevnom životu. Kroz edukativnu pitalicu mlade se potiče da sami, logičkim zaključcima nalaze uzroke i rješenje problema

održivog razvoja, dok je drugi dio – sportski, posvećen praktičnom dijelu razvrstavanja otpada na SIM poligonu.

Vedran Kinkela, načelnik Općine Matulji, Astrid Massari, ravnateljica Osnovne škole dr. Andrije Mohorovičića i David Burburan, direktor natjecanja Plazma Sportskih igara mladih navijali su za djecu u Matuljima.

„Hvala Plazma Sportskim igrama mladih što su s ovim programom došli u Matulje. Svi znamo da moramo čuvati našu planetu i odvajati otpad, jer to vodi kvalitetnijem zraku, vodi i svemu što nas okružuje. Hvala ravnateljici škole gospođi Astrid Massari, gospodinu Burburaru i posebno hvala svim učiteljicama i učiteljima koji su doveli djecu. Mislim da ćemo se svi skupa lijepo zabaviti i neka najbolja

MATULJI DOMAĆIN „ZERO WASTE“ NATJECATELJSKO-EDUKATIVNIH PROGRAMA PLAZMA SPORTSKIH IGARA MLADIH

ekipa pobjedi.“ Izjavio je Vedran Kinkela, načelnik Općine Matulji.

Učenike u Matuljima najviše je razveselio zeleni SIM poligon, a u spretnosti i razvrstavanju otpada najuspješnija ekipa bili su Mikseri u sastavu Tara Božić, Mateo Gecan, Natali Podobnik i Diego Martinović. Kreativnost i inovativnost kampanje Plazma Sportskih igara mladih prepoznala je i Hrvatska udruga za odnose s javnošću te ju je nagradila srebrnim Grand Prixom u kategoriji Ustanove, udruge i organizacije, što je ujedno bila i najviša dodijeljena nagrada u toj kategoriji.

Tijekom siječnja Igre će posjetiti sve županije u Hrvatskoj, a održat će se ukupno 30 „Zero Waste“ evenata. Ovom kampanjom Coca-Cola želi doprinijeti što pozitivnijem utjecaju na okoliš i pružiti rješenja za izazove povezane s ambalažom, u skladu s višegodišnjim projektom Svijet bez otpada.

Plazma Sportske igre mladih pružaju priliku djeci osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta da od siječnja do rujna besplatno sudjeluju u vrhunsko organiziranim natjecanjima u 10 sportova. Otvorene su prijave za sve sportske discipline: mali nogomet, Coca-Cola Cup u nogometu, rukometni turnir, Kinder Joy turnir u uličnoj košarci, turniru u odbojci i odbojci na pijesku, FIDE turnir u šahu, stolnom tenisu, Hrvatska pošta Cup u tenisu, graničar i atletika u sklopu Telemach Dan sporta). Pravo sudjelovanja imaju svi pojedinci i sve slobodno formirane ekipe, ljubitelji zdravog načina života i druženja, a ne samo djeca koja se aktivno bave sportom. Prijave su otvorene na: sportskeigremaladih.com/hr.

QR kod vodi te na galeriju fotografija!

JESEN

Listopad nosi kist,
I pobjao svaki list.

Šuma se zlati,
A vjeverica bez zaliha pati.

Meni u školi matka,
A u jezeru pliva patka.

Lišće pada,
A ljudske duše pune listopada.

Na livadi sjedi gljiva,
I gleda kako truli šljiva.

Noć traje sve duže,
A puž nečujno puže.

Dan sve kraće traje,
A seljaci pune svoje baje.

Listova knjiga,
Sa stabla mi miga.

Stabla više lišće ne nose,
Stablina sve kraće kose.

Leon Prosen, 3.b

*Fran Manola 3.b,
Drvored u studenom*

Kastav

Kastav je mali gradić smješten na brežuljku iznad Matulja. Iz njega gledamo prekrasan pogled. Vidjeli smo sljedeće: Aleju velikana, pogled s Fortice, Kastavsku ložu, Lokvinu, Crkvu sv. Jelene, Crekvinu i šumu. Najbolja mi je bila šuma jer smo bili u prirodi. Ponovio bih sa roditeljima.

*Autor: Len Stegić 3.b,
literarna grupa*

Moja beseda

Beseda. Fundament našeg življenja. One nan pomoru da pokažemo ono ča ćutimo, rećemo ono ča mislimo i podelimo ono ča znamo.

Besedi imaju forcu. One moru storit sakakovi osjećaji i utjecat na naše raspoloženje. One moru nadahnut, motivirat ili povredit i rastužit. Teške besede moru storiti bol i tugu pul drugeh i zato je najvažnije zibrat one prave. Besede nan pomoru da se vadimo i da razumemo ono ča otejemo, besede su isto, način na koji povedamo, način kako povedamo, kroz besedi se ćutimo, pokažujemo sentiment, jubav i dobrotu prema drugemi.

Beseda ima moć. Treba znat kako ju storit, izgovorit i reć. Čuvajte našu besedu aš ona je del našeg kraja, našeh judi, deci i običaja.

Arian Glavić, 7.b

Ča

Besedi su jake, važne i velike, ali ima jena beseda ka sakemu čakavcu znači najviše. Po toj se besede zna otkuda si. Nekemi znači više, nekemi manje, a mene znači detinjstvo i dom.

Saki put kad me nona zove na obed čulo bi se: „Ča? Ja, ja, evome!“ ili kad me mama zove iz druge kamare: „Ča je?“. Isto vredi i za kad si star: „Ča? Ne ćujen te, pridi semo!“! Kajkavcon il štokavcon je to ćudno, ali i nan je ćudno njihovo „Kaj“ ili „Što“. Niki zapravo ne razume koliko su besedi jake. Judi misle da će neki pozabit ča in je ki rekal, al to va srcu ostane ko ožiljak na kože. Ali isto tako lepa beseda more nekemu stavit osmjeh na lice.

Besedi znaće puno, često i više nego djela. Zato moramo pazit ča govorimo i kako govorimo aš ni jednako, ali z jednun besedun ne morete pogrešit. Ča. Jednostavno, lepo i poznato.

Natali Turković, 7.b

Besedi

Pul nas se za riječ reće beseda, a više njih besedi. Neki jako drže do domaće besedi, a to je naš čakavski dijalekt. Reću da saka vas ima svoj glas, a ča bi znaćilo da nisu va saken sele besedi iste. Na primjer, moja nona za stolnjak reće tavaja aš se tako pul Matuj reće, a nono reće obrus aš se j'tako navadil svojun nonun v Rukavce. Mi mlaji znamo puno manje domaće besed od našeh starejeh pa me nono ispravja kada ča krivo rećen, a to mene jadi pa mu ki put i odbrusin. Onda mi reće da ću benj (lahko) kad pamet storin pitat ga kako se ka beseda po našu reće.

Kad san bil mići, san užal i ku grdu besedu reć pa su se stareji smeli, a sada ako rećen grdu besedu, se jade, a ja ćujen da jih i oni govore. Jedanput san ćul da su ćakulali pak su za jednega barbu rekli da j'on „muž beseda“. Ni mi bilo ćaro kako muž more biti beseda pa mi je nono rekal da se tako reće za ćoveka ki drži svoju besedu. Ono ča obeća to i stori. A i kad neć pametno reće, mu reću: „To j' beseda!“

Saka pjesma ka se kanta se sastoji od muziki i od besed. Volin poć po festivaleh, a pogotovo na MIK, a tamo se davanagrada za najbolji tekst ki se zove „Beseda“.

Pofin (zbog) besed se judi pokaraju i potuću, a moru se i zavolet. Radi besed se judi smeju, ali i plaću. Lepa beseda da otpira vrata od raja, a grda da ima otrova va sebe. Kada bi neki otel neć jako lepo reć, a ne ume, reće da nima besed, a kada nekega jako iznenadiš, reće da j' ostal prez besed.

Nekekmu će se morda moje besedi pjažat, a nekemu ne, ma ča sada. To su sejdin samo besedi.

Teo Matijašić, 8.b

LIKOVNA OSTVARENJA

Christian Pros, 7.b

Ema Gržin, 8.b

Lana Kalčič, 5.b

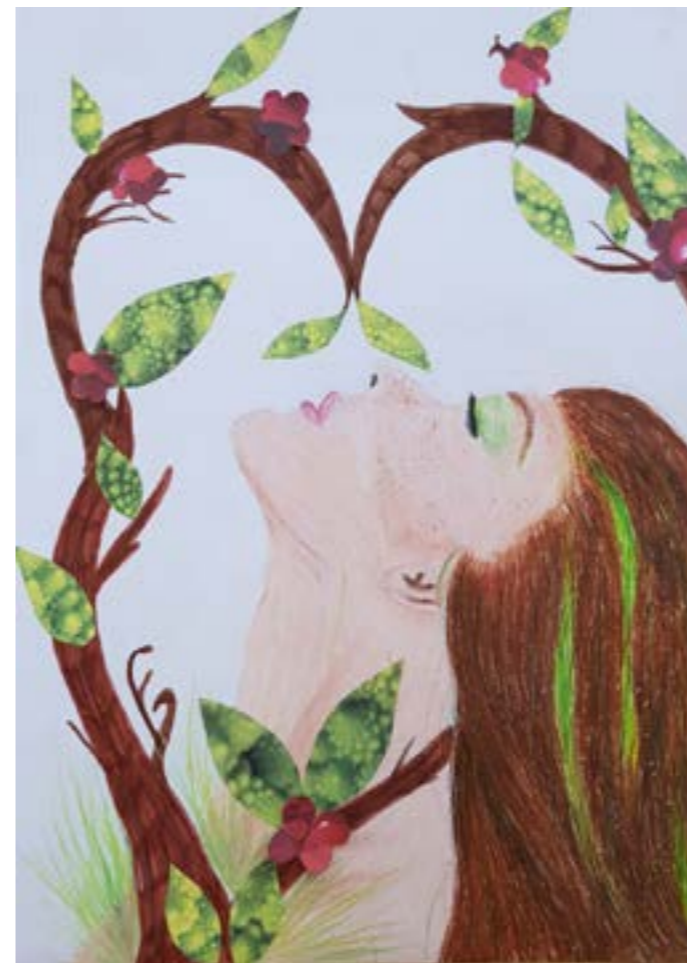

Lucija Peran, 7.b

LIKOVNA OSTVARENJA

pano 4.a razreda

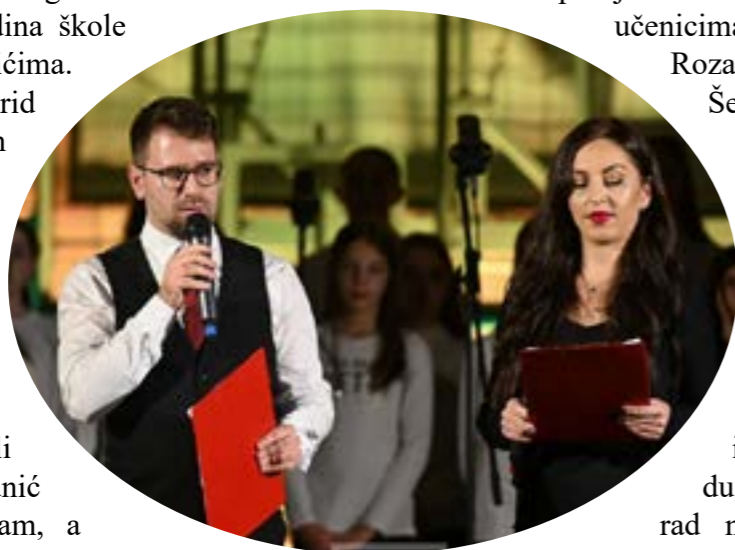
Dora Radovčić, 8.b

produženi boravak

PROSLAVA 110. I 170. OBLJETNICE ŠKOLE

U srijedu, 13. prosinca 2023. s početkom u 18 i 30 sati u školskoj sportskoj dvorani održano je svečano obilježavanje obljetnice Škole. Obilježili smo 170 godina škole u Rukavcu te 110 godina škole u Matuljima i Jušićima. Ravnateljica Astrid Massari prigodnim je govorom otvorila proslavu, a govore su održali i načelnik Općine Matulji Vedran Kinkela te županijska pročelnica Edita Stilin. Program su izvrsno vodili profesorica Zrinka Kunić i profesor Dario Abram, a za dobru atmosferu pobrinula se profesorica Ivana Herman koja je do savršenstva izbrusila nastup školskog zbora i solista.

Uz glazbu, svjedočili smo sjajnim plesnim izvedbama i recitalima. Program je, osim glazbom i scenskim nastupima, bio protkan dokumentarnim filmom o povijesti škole te intervjuima s bivšim učenicima. U filmu su intervjuirani Roza Jelenić, Rajka Jurdana Šepić, Ivo Matulja te Mauro Staraj. Ulogu novinara imala je profesorica Silvija Polak Mance, a za snimanje i montažu zaslužan je profesor Siniša Topić. Bila je to uistinu divna večer u kojoj smo dostojanstveno i s ponosom obilježili dugogodišnje postojanje i rad naše Škole. Veliko hvala svim učenicima i djelatnicima koji su sudjelovali u organizaciji i besprijekornoj izvedbi obilježavanja obljetnice!

Na ovom mjestu prenosimo uvodni govor naše ravnateljice Astrid Massari:

Poštovani župane sa suradnicima,
Poštovani načelnice sa suradnicima,
Poštovani i dragi gosti,
Poštovani učenici i roditelji,
Poštovani umirovljenici i djelatnici!

Hvala što ste svojim prisustvom uveličali obilježavanje velikih obljetnica naših škola!

Unatoč svečanom ozračju ovih nas je dana potresla vijest da su nas napustili naši dugogodišnji učitelji, ravnatelj Ivan Trinajstić i Ivan Jurković.

Napustili su nas zajedno, u istom tjednu, veliki prijatelji i predivni ljudi.

Stoga vas pozivam da im odamo počast minutom šutnje... slava im

Danas smo se okupili kako bismo proslavili i obilježili duboku i bogatu povijest naše škole, povijest koja seže unatrag desteljecima i stoljećima, 170 godina škole Rukavac, 110 godine škole Jušići i 110 godina škole Matulji.

Prvobitno utemeljena kao mala obrazovna ustanova, ona je rasla zajedno s brojnim generacijama učenika od kojih je svaka pridonijela njezinu identitetu.

Učimo iz prošlosti kako bismo gradili budućnost, a svaka svjedodžba i priznanje nose teret tisuću priča i uspomena.

Tijekom godina smo svjedočili mnogim promjenama, izazovima i usponima, ali s ponosom možemo reći da smo ostali zajedno kao jedna velika obitelj oblikujući buduće generacije.

Ponosimo se i nizom izvanrednih uspjeha.

Izvrsnost označava naše učenike koji redovito postižu visoke rezultate na natjecanjima, od općinskih do državnih.

U umjetničkom svijetu naši talentirani učenici osvajaju nagrade i šire kreativnu inspiraciju.

Krase nas i sportski uspjesi, pri čemu smo svjedoci izuzetnim postignućima na terenima i sportskim događanjima.

Akadska postignuća, umjetnički uspjesi, sportski trijumfi – sve su to dijelovi priče koja čini temelj naše povijesti.

Naša škola ima bogatu povijest isprepletenu trudom generacija učenika i učitelja koji su oblikovali njezino nasljeđe.

Ono što nas čini zaista posebnima jesu zajedništvo i podrška među učenicima i učiteljima, atmosfera u kojoj svatko ima priliku rasti i ostvarivati svoje potencijale.

Ova je obljetnica i prilika za sjećanje na naše umirovljene učitelje, naše bivše učenike i sve ono što smo mi danas postigli prateći njihove korake i postavljene im ciljeve.

Neka naša škola i dalje bude mjesto gdje se potiču razvoj, tolerancija i ljubav prema znanju.

Danas s ponosom gledamo unatrag, ali usmjeravamo pogled i prema budućnosti, spremni nastaviti nasljeđe izvrsnosti i zajedništva jer to čini snagu i srce škole.

Hvala svima što ste večeras dio ove naše nevjerojatne priče!

Astrid Massari

Dr. Andrija Mohorovičić

Dokle j' m'ici otrók b'íl, na skriválca se j' igrál.
Po volósken je tékal i p'ál, otrésal je bragéši ma niš ni rékal.

Poglédal je proti nébu i kot da ga j' stréla pogodíla!
Znâl je ča otéje bit, véla m'isal se j' rodíla!

Fínil je škóli, postál je pravi mladíc.
Kašnéje veli učenjâk, od náuki je kantál káko tić.

Šal je po svéte, sâgdere je b'íl
Ma domâci kraj i jûdi ni pozabíl.

Dokle j' va naućickoj škole b'íl
O búre je vádil i prvu meteorološku stanicu stóril.

Kamo ti óblaki brzo i pomálo hóde
Se mu j' to néfoskop rékal ča ga j' stóril po zadnjoj móde.

Da je zemjá okrûgla to su znali si.
A moho – sloj je pokazál da ima jezgru i slóji.

I mésec je vôlel glédat aš pun škûj je bil,
Da jená ima njegóvo ime za nagradu je dobíl.

Čuda lêpeh stvari mohorovičić je stóril, generácije pul nas i
va svéte zadužil.

I naša j' škola pravi fenomén, si skupa štimámo se s ten.

Ča još povédet o čovéku kému ni j' rabíla sláva?
Móremo mu samo reć jéno vélo hvala!

Koraljka Strčić Gović, učiteljica

Dragi učenici:

- Školskim zadacima prilazite s pozitivnim stavom
- Recite sebi: *Ja to mogu i hoću!*
- Postavite sebi cilj: *Što želim ostvariti?*
- Budite realni: postavite takve zahtjeve koje možete ispuniti – imajte na umu svoje mogućnosti i sposobnosti.
- Napravite popis onoga što trebate obaviti – sjajan je osjećaj kad budete precrtavali obavljeno.
- Poslove razdijelite u više manjih, jednostavnijih i lakše ostvarivih ciljeva.
- Napravite redoslijed obavljanja poslova – štedim na vremenu.
- Postavite sebi nagrade za obavljene zadatke ili učenje – priuštiti ću sebi (npr. čokoladu, poslušati neku pjesmu i sl. - nešto što vas osobno veseli.)...
- Podsjetite se na dobre strane svog rada – *Što dobivam učenjem?*
- Iskoristite negativnosti – podsjetite se na posljedice ako ne obavite zadatak!
- Pridržavajte se plana i vremena predviđenog za obavljanje zadataka.
- Napravite jasnu razliku između “ne mogu” i “neću”.
- Počnite odmah. Ne odugovlačite jer ono što ne obaviš danas ostaje za sutra!
- Budite optimistični – šanse za uspjeh će se povećavati!
- Koristite bilješke, podsjetnike pri zapamćivanju...
- Iskoristite svaki uspjeh kao dodatnu motivaciju za daljnji rad.
- Prepoznajte ono što bi vas moglo ometati i to eliminirajte.
- Imate pravo pogriješiti – nitko nije savršen!

Anja Blečić, pedagoginja

Kako organizirati i planirati vrijeme

Imaš problema s organizacijom i planiranjem vremena? Zaboravljaš? Stalno si u žurbi, radiš deset stvari odjednom ... a i dalje ništa ne stigneš?

Nisi sam. Malo tko zna učinkovito organizirati svoje vrijeme i postići balans između obaveza i zabave. Ali to ne znači da je nemoguće.

Naučiš li isplanirati svoje vrijeme, imat ćeš više kontrole nad svojim životom kao i više vremena za sebe, a i tako ćeš brže i lakše ostvariti svoje ciljeve.

Evo nekoliko ideja koje ti mogu pomoći:

- Prije nego što možeš pravilno organizirati svoje vrijeme, prvo utvrdi na što ga trenutno trošiš. Napravi listu svojih aktivnosti tijekom dana te odredi koliko ti vremena odlazi na svaku aktivnost.
- Sada kreiraj plan! Prvo rješavaj zadatke koji su i važni i hitni. Ne možeš stići sve, ali možeš se organizirati i postići više važnih stvari.
- Ako ne možeš zapamtiti što sve trebaš ponijeti u školu, kada su pisane ili usmene provjere znanja, koji dan imaš neke aktivnosti ili obaveze, kada trebaš donijeti lekturu – zapiši ih, napravi svoj **planer** u koji ćeš sve pisati i vidjet ćeš kako život može biti i jednostavan! Pisanje stvari koje trebamo učiniti potiče nas da planiramo svoje vrijeme, a služi i kako obećanje samome sebi da ćemo to uistinu i učiniti.
- Možeš rasporediti „velike“ ciljeve na manje korake po danima. Možeš si osmisliti mjesečni, tjedni ili dnevni plan.
- Kada se ujutro probudiš, razmisli što sve imaš u planu za današnji dan, a ako se ne možeš sjetiti pogledaj u svoj planer ili kalendar.
- “Izdresiraj” svoju disciplinu! Da bi osigurao da ćeš se plana i pridržavati, trebat će ti samodisciplina.
- Nemoj odgađati svoje obaveze! Slobodno vrijeme bit će još slobodnije ako ne bude nezavršenog posla te ćeš imati više vremena za zabavu.
- Detektiraj svoje „kradljivce vremena“! Najčešći razlog zašto nemamo vremena za važne stvari je taj što gubimo previše vremena na stvari koje su nevažne.
- Ako je tvoje radno mjesto neuredno, dokazano je da će ti ono smanjiti koncentraciju, motivaciju i sposobnosti učenja. Stoga se bacaj na čišćenje!
- Teško ti je zapamtiti kada ti netko kaže da učiniš nešto? Piši zabilješke na samoljepive papiriće i zalijepi ih ondje gdje ćeš ih vidjeti.
- Uvijek stavljaš stvari na isto mjesto – jaknu na vješalicu koja je uvijek na istom mjestu, knjige na policu s knjigama itd.
- Nabavi sat s tajmerom koji će ti biti podsjetnik. Ako negdje ideš za 30 min., navij sat da ti zvoni.
- Nauči odmah učiniti sve ono što pomisliš. Tako ćeš izbjeći mogućnost da zaboraviš.
- Zaustavi se na ”minutu” pri izlasku iz kuće i razmisli imaš li sve potrebno kod sebe.

Želiš li zaista postati “gospodar svojeg vremena” moraš isprobavati i učiti na vlastitim pogreškama. Ne postoji nitko tko te može bolje naučiti gospodariti vremenom od tebe samoga!

Sandra Andabaka, školska psihologinja

KAKO SE ZALJUBLJUJU SLIJEPE OSOBE?

Jeste li se ikada zapitali kako izgleda kada se zaljubi osoba koja ne može vidjeti? Što im predstavlja prepreku, a što im je važno u romantičnoj vezi? Kako to izgleda kada su u vezi slijepa i videća osoba? To su samo neka pitanja koja se mogu javiti kada nam na pamet padne zaljublivanje slijepih osoba. Osobe oštećena vida su osobe koje imaju smanjenu mogućnost primanja vizualnih informacija, a dijelimo ih na slabovidne i slijepa osobe. Po mnogim stvarima je život slijepih i slabovidnih osoba drugačiji od života videćih, pa tako postoji razlika u upoznavanju ljubavnih partnera. Uglavnom osobe s oštećenjem vida imaju iste ljubavne brige kao i njihovi videći vršnjaci, no postoji bitna razlika u upoznavanju i zblizavanju. Zbog nedostatka vizualnih informacija, potrebno im je više vremena da upoznaju osobu, a kod odabira partnera ne oslanjaju se toliko na vizualne informacije. To znači da kod upoznavanja

ja puno više pažnje obraćaju na zvukove, dodire i mirise, a fizički izgled im je manje bitan. Slijepa i slabovidna dobro osluškaju ton glasa, zvuk disanja, ritam koraka. Važno im je kako osoba komunicira i kakvim se rječnikom služi. Slijepa osoba kažu kako jako puno toga mogu reći o osobi po emociji koju prenose kroz svoj glas. Neki kažu i da im zagrljaj pomaže da dobiju viziju kako osoba izgleda te tako dobiju prvi dojam. Kao i svima nama, tako je i slijepim osobama drago kada imajunešto zajedničko s osobom koja im se sviđa. Slijepim i slabovidnim osobama oštećenje vida nikako nije prepreka u ljubavnom životu; one ostvaruju romantične odnose i s osobama oštećena vida i s videćim osobama. Ipak se ponekad suočavaju s predrasudama okoline kada je riječ o zaljublivanju – ljudi iz okoline znaju zaboraviti kako i slijepa osoba imaju potrebu za emocionalnom vezom i privrženosti, baš kao ti, ja ili bilo tko drugi.

Ana Vučemil, mag. rehab. educ.

ČITANJE: PUTOVANJE U BESKRAJNE SVJETOVE

Knjige su poput propusnica za nevjerojatne avanture! Zamislite da možete putovati u svemir, upoznati čarobna bića ili naučiti tajne drevnih civilizacija. Pa, sve to i mnogo više možete pronaći u knjigama!

Čitanje nije samo zabavno, već i jako korisno. Pomaže nam da:

- Poboľjšamo fond riječi: Što više čitamo, to ćemo lakše i ljepše govoriti i pisati.
- Razvijemo maštu: Čitanje nam budi maštu i pomaže nam da zamislimo nevjerojatne stvari.
- Naučimo nove stvari: Knjige su pune informacija o svijetu oko nas.
- Postanemo bolji učenici: Čitanje nam pomaže da lakše razumijemo gradivo u školi.
- Opustimo se i zabavimo se: Čitanje je sjajan način da se opustimo i pobjegnemo od stresa.

U današnjem svijetu, gdje smo stalno okruženi ekranima, važno je da se ne odmaknemo od knjiga. Knjižnice su tu da vam pomognu da pronađete knjige koje će vas oduševiti. Nudimo širok izbor knjiga za sve ukuse i uzraste, a također organiziramo radionice

i programe koji potiču na čitanje i kreativnost.

Zato, ne oklijevajte! Dođite u knjižnicu i otkrijte čarobni svijet knjiga!

Evo nekoliko savjeta za čitanje:

- Pronađite knjige koje vas zanimaju: Ne morate čitati knjige koje vam se ne sviđaju. Istražite knjižnicu i pronađite knjige koje vas privlače.
- Čitajte u kratkim intervalima: Ne morate odjednom pročitati cijelu knjigu. Čitajte 15-30 minuta dnevno, a vidjet ćete da će vam čitanje postati laganije i zabavnije.
- Čitajte u udobnom okruženju: Pronađite mjesto gdje se možete opustiti i fokusirati na čitanje.
- Razgovarajte o knjigama s drugima: O tome što ste pročitali pričajte s prijateljima, obitelji ili knjižničarom.
- Uključite se u programe čitanja: Mnoge knjižnice i škole nude programe čitanja koji vam mogu pomoći da se družite s drugima koji vole čitati i da otkrijete nove knjige.

Vjekoslav Kiš, knjižničar

O podrijetlu zvončara danas postoje mnoge priče i legende koje je narod prenosio s koljena na koljeno, ali i znanstveni radovi stručnih ljudi koji također pokušavaju pronaći odgovore na pitanja gdje, kako i zašto su nastali zvončari. Naše lokalne legende govore da su se prije mnogo godina kada je u našim krajevima bila opasnost od Turaka ljudi obukli u ovčje kože, stavili maske i zvona i tako plašili osmanlijske osvajače.

Druga legenda govori nam o tome da su u staro vrijeme dok je u našim krajevima još bilo mnogo ovaca da su se pojedini pastiri oblačili u ovčje kože stavili zvona i maske i išli ispred stada kada je seljeno na ljetnu ispašu u goru Lisinu kao zaštita od zlih sila i uroka.

Današnji se zvončari vezuju uz pokladne običaje i to u vrijeme trajanja pusta, a što je negdje od Tri kralja (6. siječnja), a negdje od Antonje (17. siječnja) pa sve do Pepelnice, četrdeset dana prije Uskrsa, kada nastupa Korizma. Pokladne likove sa zvonima nalazimo u širem Alpskom području i možemo reći da su naši krajevi jedna od najjužnijih točaka.

U našem kraju su dvije osnovne skupine zvončara. U istočnoj Kastavštini imamo zvončare sa ZOOMORFNIM MASKAMA (lice je pokriveno sa životinjskim likom). U zapadnoj Kastavštini imamo FITOMORFNE MASKE, odnosno šešire ukrašene papirnatim cvjetovima koje se i danas nazivaju KRABUJOSNICE što proizlazi iz riječi krabulja-maski.

Prije prvog svjetskog rata zvončari istočne i zapadne Kastavštine bili su isti ili bar vrlo slični. Nakon prvog svjetskog rata zapadna Kastavština bila je okupirana od strane Italije.

Tih godina došlo je u selu Zvoneća do nereda i tuče između brgujskih zvončara i Zvonećana kada je stradao kompletan inventar jedne gostionice. Iako su se Brgujci i Zvonećani žestoko potukli nisu htjeli talijanskim vlastima otkriti imena počinitelja. Zbog toga su talijanske vlasti zabranile zvončarima nošenje maske.

Zvončari između dva svjetska rata

Između prvog i drugog svjetskog rata nisu postojali pohodi zvončara kakve danas poznajemo. U selima bi se skupila grupa zvončara koja bi krenula na pohod u susjedno selo. Tako su se, na primjer, posjećivali zvončari iz Rukavca i Zvoneće koji su bili povezani rodbinskim vezama, a ostali zvončari krenuli bi u pohod u okolna sela gdje bi posjećivali lokalne gostione ili mjesta gdje su se održavali plesovi. Često bi se oni putem i susretali no ne pamti se da je ikada došlo do međusobnih čarki ili tuče. Ponekad bi se međusobno sudarali i „kročali“ želeći pokazati svoju snagu i moć, ali uvijek bi to završavalo miroljubivo sa zajedničkim ispijanjem vina iz bukalete.

Zvončari nakon drugog svjetskog rata

Razumljivo je da tijekom rata nije bilo zvončara, ali su ubrzo nakon završetka zvončari opet krenuli sa svojim pohodima. Iako su se nadali da će nakon talijanske okupacije nošenje zvona biti slobodno, nažalost, nije bilo tako. Nova, „narodna“ vlast željela je ukinuti stare narodne običaje pod izgovorom da su nazadni i da sramote narod. Kod zvončara, ali i domaćeg stanovništva to je izazvalo žestoki revolt tako da se broj zvončara višestruko povećao umjesto da se smanji kako su vlasti željele. Bilo je tu i tragi-komičnih situacija. Tako su na primjer 1953. godine vlasti nastojale prisiliti zvončare da ne kreću na svoje pohode. Međutim, zvončara se pojavilo nekoliko puta više nego što je to bilo uobičajeno. Bilo ih je toliko da je bilo nemoguće organizirati ručak za svih. Saznavši za taj problem zapovjednik kasarne u Mučićima stavio je na raspolaganje vojničku kuhinju koja je

zvončarima pripremila ručak. Vlast je poslala mnogo policajaca, koji su se onda zvali milicija, koji su trebali čuvati red. Došlo je do međusobnih provokacija između milicionera i zvončara, no za sreću do nereda nije došlo tako da su se zvončarski pohodi i narednih godina nesmetano održavali. Bilo je obitelji u kojima je otac bio u „vlasti“, a sinovi zvončari tako da je bilo i žestokih obiteljskih svađa.

Zvončari u novije doba

Krajem 60-ih i početkom 70-ih turistička Opatija želi zvončare iskoristiti za svoju promidžbu. Zvončari se počinju financirati novcem i obilato častiti samo kako bi posjećivali Opatiju kao turističko središte. U Opatiju su dolazili zvončari bez obzira na svoju seosku pripadnost. Dovedli bi ih kamionima, oni bi tamo zvonili, napravili kolo, bili bi počašćeni i tako su svi bili zadovoljni. No, za sreću, ostali su sačuvani i zvončarski pohodi u susjedna mjesta, kao i pohodi na „Pusni pondejak i Pust“ po svojim selima.

Zvončari iz Rukavca prve nedjelje poslije Antonje kreću na svoj pohod u Zvoneću, a nedjelju iza toga Zvonećani im uzvrate posjet. Kada kreću u posjet jedni drugima zvončari su odjeveni u mornarske majice i bijele hlače i njihovo je ponašanje vrlo kontrolirano. Oni predstavljaju svoje selo te ga moraju na najbolji i najljepši način reprezentirati. Ispred njih je „maj“, okićeno bambusovo drvo sa kojim „majista“ radi prostor zvončarima da mogu napraviti svoje „kolo“. Kolo se radi u središtu svakog sela koje posjećuju. Radi se na način da se zvončari iz dvoreda kako inače hodaju prebacuju u jednored i pomalo u

krugu formiraju „puževu kućicu“. Pri završetku svi se sklopčaju u jednu grupu, podignu balte u zrak i tako stoje nekoliko trenutaka. Kada muzika opet zasvira raspnu se, još malo zvone i nakon toga staju na okrijepu koju su im domaćini priredili.

Muzika je važan dio zvončarskih ophoda. U stara vremena zvončare su pratili sopci na sopelama, mehu ili vidulicama. Kasnije je to zamijenila harmonika i bubanj, a u današnje vrijeme zvončare prati cijeli orkestar u koji su uključeni osim bubnja i harmonike truba, klarinet, trombon, a često i još pokojni instrument. Muzikanti su odjeveni u bijele hlače i svijetlo plave „partenjačke košulje“

Osim Rukavačkih zvončara svoj tradicionalni pohod imaju i Brgujski zvončari koji za razliku od rukavačkih i zvonejskih zvončara nose karirane košulje, a krabujosnica, koju oni nazivaju klobuk im je napravljena od borovih grančica. Njihov je korak puno življi, kao da skakuću i ne rade „kolo“ nego se skupe u krug i simuliraju „potkračivanje“, kao da si podmeću nogu i žele jedan drugoga oboriti na tlo. Oni kreću na „lontošnju nedeju“, tjedan dana prije zadnje nedjelje preko Žaluki i Brešca u Mučiče i preko Ružiči i „Stare pošte“ i Malog Brguda vrata se predvečer u svoje selo. Zvončari iz Mučiča od zadnje polovice 80-ih godina posjećuju brgujske zvončare krećući se obrnutim putem. Na „Pusnu nedeju“ Mučičevi zvončari imaju svoj tradicionalni ophod koji je najduži od svih zvončarskih skupina.

Postoje i novije formirane zvončarske skupine kao što su Vlahov breg, Korensko i Frlanija. Oni su zapravo frakcije nastale mahom od Mučičevih zvončara. Isto tako zvončari iz Bregi nekad su nosili skupa sa

PORIJEKLO ZVONČARA I NJIHOVO ZNAČENJE

rukavačkim zvončarima. Odvajanje frakcija znak je omasovljenja ovog običaja kao i potrebe za većoj pripadnosti lokalnoj zajednici. Vrlo je teško odgovoriti na pitanje koliko zvončarskih skupina u Hrvatskoj postoji i to iz razloga što ne postoji točno definiran pojam zvončara. Na širem području Hrvatske postoje tradicionalne pokladne skupine koje u svojim maskama ili likovima imaju ukomponirana zvona.

Zvončari na „Pusni pondejak“ i na „Pust“

Na Pusni pondejak i na Pust zvončari mahom obilaze svoj kraj ili kako to oni kažu „komun“. Nisu svečano obučeni, obučeni su u „grublju“ robu, u Rukavcu u hlače šivane od vreće, a na Zvonecoj u hlače od „trliža“ (radnog odjela). Također i balte su im često stare metle ili iz vrta iščupane broskve (kelj). U lijevoj ruci nose žensku čarapu napunjenu pepelom. Njome zvončari udaraju u međunožje žene i muškarce zazivajući plodnost. Kroz svo vrijeme vrag, koji je obavezan lik, simbolički crni po licu sve okolne promatrače čime ih označava da su i oni dio tog običaja. Još se jedino u Rukavcu zadržao običaj da zvončari oko kuće sakupe razno razne otpatke (drvo i sijeno) i na prostoru ispred kuće „na tnalu“ to upale. Nakon što se vatra razgori zvončari uhvate nekog od promatrača ili ukućana, doprate ga do vatre i prisile ga da puše u tu vatru. Vjeruje se da taj dim pročišćava i štiti od zaraznih bolesti. Zvončari svoje ophode završavaju najkasnije do utorka u ponoć kada nastupa „čista srijeda“ ili Pepelnica kada se u mnogim mjestima pali pust, ali u tome zvončari više ne sudjeluju.

Vrijeme zvončara proteže se između sv. Tri kralja ili Antonje do Pepelnice. Njihovi ophodi se dijele na ophode među selima, ophode po svom selu, a u novije vrijeme i posijete raznim karnevalima i zvončarskoj smotri. Danas su zvončari i pod zaštitom UNESCO-a. Zvončari su uglavnom ljudi u najboljim godinama koji predstavljaju svoje selo i koji svojom pojavom i moći moraju fascinirati sve prisutne. Svaki zvončar mora imati „mot“, znači mora se znati kretati i da bude usklađen u ritmu zvonjave sa ostalim članovima svoje skupine.

**ZVONČAR
SE RODIŠ,
ZVONČAR
UMREŠ!!!**

Teo Matijašić, 8.b

MASKE KASTAVSKIH ZVONČARA

MASKA ZVONČARA
ZAPADNE KASTAVŠTINE
"KRABUJOSNICA"

MASKA ZVONČARA IZ ITALIJE

ZANIMLJIV POSJET

Danas nam je došao Benjaminov nono Nelo. On je kovač. Donio je zvončarska zvonca i objasnio kako se rade.

Mogli smo naučiti od čega se zvonca rade, što sve treba učiniti da nastane zvonca te koje sve dijelove treba imati. Sve smo to učili gledanjem i slušanjem.

Zvonca se rade tako da se željezo stavi na nakovanj i čekićem ga lupamo dok ne izgleda kako treba. To mi se jako sviđjelo. Bilo je jako zabavno pa jedva čekam da nono Nelo opet dođe.

Za kraj smo radili buku! Tresli smo zvonca, najdraža mi je bila ta zvonjava jer smo možda otjerali zimu. Ipak, neka zima još ostane jer se želimo još sanjkati, klizati, skijati i grudati!

Laura Andrić, 2.a

U školu nam je došao moj nono Nelo. On je bio zvončar, a sada je kovač.

Donio je nakovanj, zvonca, čekiće i špag. Imali smo priliku naučiti kako se kuju zvonca. Svi mi, 2.a i 2.b smo gledali i učili.

Za kraj smo zvonili zvoncima! Bilo je jako zabavno.

Benjamin Beletić, 2. a

CVRČÁK